Pamětník: učitelka II. stupně základní školy
Narozena: 1945
Aprobace: matematika a fyzika
Doba působení ve školství: 1967–2011
Datum rozhovoru: září 2015, říjen 2015
Rozhovor vedl: Michal Šimáně

R: Narodila jsem se v malé vesničce u Havlíčkova Brodu, jmenuje se to (…). Můj tatínek byl soukromej kovář po celou dobu, i po kolektivizaci. On se neustále držel jako soukromej kovář. Maminka nikdy nepracovala, nikde v továrně nebo tak, protože jsme byly čtyři děti a měli jsme samozřejmě ještě takový trochu hospodářství, takže ona víceméně se sedřela, zemřela v osmapadesáti letech, takže jsem si jí moc neužila. No a ze čtyř dětí jsem jediná já vyštudovala. Chodila jsem v (…), to byla taková malá vesnice a byla tam původně dvojtřídka. Vzpomínám si na našeho pana řídícího – řídící se tenkrát říkalo, „pane řídící" – a já jsem ho strašně zbožňovala jako žákyně. Vždycky jsem seděla, sledovala jsem ho a ten mi vždycky říkal, že budu učitelka, a já jsem se tomu smála. Takže já jsem z těch čtyřech sourozenců v podstatě vyštudovala jediná, oni se všichni vyučili. Ale já jsem taky byla k domácí práci a k tý zemědělský práci furt při ruce, protože jsem měla neustále prázdniny, oni už pracovali. Takže já jsem se naučila všechno, dneska se mně každej diví, že umím pracovat na poli, v chlívě… a já nevím, co jsme všechno dělali, protože na vesnici to tak bylo. Do páté třídy jsem chodila (…) do té dvojtřídky a potom jsme z téhle té malé školy, která už dneska tam v té vesnici není, protože lidi se spíš stahovali do měst, a teď už se tam zase vrací. Ze školy je teda domov důchodců. No a pak jsem šla do (…), od šesté třídy. No a taková vykulená vesnická holka, takže když jsem přišla do tý šestky, tak si vzpomínám, že jsem vždycky brečela, že pan řídící říkal, že budu učitelka, a já jsem měla trojku z pracovního vyučování. To bylo tak směšný, že člověk uměl jako dítě všechno… a teď jsme tam lepili nějaký ty obaly nebo co, mně se to nepovedlo. Tenkrát jsem přišla domů a táta mně říkal: „Panebože, ona má trojku z pracovního vyučování." No, ale to je jedno. Takže jsem vychodila základní školu, do té osmičky, tenkrát jsme končili v osmičce.

T: A to bylo v jakém roce, jestli se můžu zeptat?

R: V jakém roce? V padesátým devátým jsem skončila v osmičce. No a protože ten můj otec byl soukromej, tak to bylo v té době – padesát devět – dost složitý. Ať jsem se přihlásila, kam jsem se přihlásila, tak všude jsem nebyla přijata. Na ekonomickou školu, na mateřinky, prostě nikam.

T: Aha. To jste měla někde zapsaný?

R: To se všechno tenkrát registrovalo, to byly posudky. OV KSČ a tak dále, ty to všechno řídili, tohle to byla doba, padesátý šedesátý léta, strašný. A já si jako děcko pamatuju, že v třiapadesátým byla ta měna a já… jak já jsem nemohla furt pochopit – v třiapadesátým mně bylo teda osm let – a jak já jsem nemohla pochopit, když táta byl soukromej kovář a pracoval pro… jsou tam totiž ještě furt, i když bylo okolo JZD, u nás nebylo, u nás byl státní statek z velkostatku. A on pracoval pro takový soukromý hospodáře nebo zemědělce. A tam jich ještě se furt drželo dost, protože my jsme nezažili u nás v tý vsi kolektivizaci. Jo, jak tam stahovali ty krávy do toho jednoho kravína, to jsme nezažili, protože tam udělali z toho jednoho velkostatku státní statek. Pak k tomu přihodili dalšího takovýho kulaka, tohohle velkostatkáře vystěhovali, samozřejmě, dneska se tam vrátil, po revoluci to dostal zpět. Takže teď tam je i jeho syn, kterej byl se mnou stejně starej. A v tý době to bylo složitý, nějakej Pionýr a takovýdle, mohl vstoupit do SSM a tak dále, to nás tlačili všechny, ale základ bylo tady to osobní hodnocení, kde bylo, že chodí do náboženství, což jsme my psali i na základce jako učitelé, že chodí do náboženství, tatínek soukromej a tak dále. Takže jsem se nedostala na mateřinu, na ekonomku, protože táta holt chtěl, že když teda se všichni sourozenci vyučili, tak on chtěl, abych já študovala. No, tak nic, pak už to vypadalo, že nikam nebudu moct, že budu muset jít někam dělat. No a protože ještě se zas našli někteří lidi dobrý, který se snažili těmhle, jak se říká, postiženejm pomoct… Tak tam chodil ředitel gymnázia na pivo. A táta se tam s ním setkával, a tak si tam postěžoval, to byla jedenáctiletka, to nebylo tenkrát gymnázium, prostě že se nikam nemůžu dostat. A on mu řekl: „Dejte jí přihlášku k nám." A on mě tam na tu jedenáctiletku tenkrát vzal… Vůbec mě nenapadlo, že pudu na jedenáctiletku. Co tam? Tam zas bylo to, že rodiče zas finančně na tom nebyli tak, aby si mohli dovolit, já nevím co, ale když táta řekl, že když budu študovat, tak že prostě všechny peníze obětuje na to. Když ostatní sourozenci dělali, já jsem byla v podstatě třetí v pořadí a ještě za mnou byl nejmladší brácha. A tak mě vzal na tu jedenáctiletku a já jsem se učila docela dobře. Největší problémy mně dělala ruština a dějepis. Ani s němčinou jsem nebyla kámoš, no a matematika, fyzika, chemie, to bylo moje hobby. A když jsem absolvovala ten první ročník, tak se tenkrát z té jedenáctiletky, jak se furt měnily ty školy, názvy, počty roků, tak z toho udělali SVVŠ – střední všeobecně vzdělávací škola (…), takže jsem vycházela – jako osm a čtyry – po dvanácti letech. No a stáli jsme před dalším problémem, co dál po tom gymnáziu, po té „esvéveešce" – nebo gymnáziu… No a tam se zase našel jeden hodnej člověk a to byl můj třídní profesor a já si vždycky vzpomínám, že jsme byli… tenkrát jako děcka

jsme chodili neustále na bramborovou brigádu, od šesté třídy. Já vždycky mým vnoučatům a dětem říkám: „Vy nic nevíte, co to je práce, my jsme od šestý třídy každej podzim chodili na brambory ze školy." Tak ono to bylo príma, my jsme se ulili ze školy. Ale od šestý třídy, až jsem skončila pajdák, tak my jsme každej rok byli na bramborový brigádě. Takže na té bramborové brigádě se mě holky takhle na ten podzim v tom posledním ročníku ptaly, co já budu dělat, a já jsem říkala: „No, tak to teda vůbec nevím, protože já se stejně nikam nedostanu." Protože ten životopis šel furt se mnou. A přišel tam třídní profesor, fyzik to byl, a holky mu říkaly: „Vona (…) říká, že se nikam na žádnou vejšku nedostane, tak co bude dělat?" A on říkal: „A proč by ses nedostala?" A já říkám: „Ale soudruhu profesore, vždyť víte, jak jsem na tom, co mám za pozadí – a tak dále." A on říkal: „To nějak uděláme." Jenže já už jsem v tý době, to byl poslední ročník, tak už jsem chodila s mým nynějším mužem. A on říkal: „Hele, tobě jde matika, fyzika, měla bys jít na Matfyz." A já jsem si tak představovala, do Prahy, no, a trochu jsem se toho obávala a říkala jsem, že asi ne. No a táta si mu postěžoval, že chodím s klukem a že kvůli němu nikam nechci jít. A on (…) *(současný manžel respondentky – pozn. editorů)* chodil tenkrát na večerní průmyslovku a on ho učil ten profesor. Říkal: „No, tak já mu domluvím." A já jsem potom, aby mu nedomluvil, tak já jsem mu řekla: „No, tak já půjdu třeba i na ten pajdák." A tenkrát byl pedagogický institut v (…). A to se mně zdálo, že to je od (…) kousek. No, můj muž šel stejně na vojnu, ale bohužel, nebo bohužel, bohudík šel do (…), takže jsme tam spolu zase byli a po roce pajdáku jsem se vdávala. On ten profesor řekl: „Nějak to uděláme." A říká: „Pošleš za mnou tátu." No a tak si sedli s tím mým tátou, a jak psali to osobní hodnocení, tak on tam prostě psal, že „otec je kovář", nenapsal to „soukromý" nebo „samostatně", dneska je to OSVČ. Tenkrát to byla vzácnost, to nikdy nebylo, já nevím, kolik bylo soukromých zemědělců, tohle to bylo úplně vzácnost a všichni se divili, že ho nikam nenutili. No a on tam do toho osobního hodnocení napsal: „Otec jako kovář pracuje pro okolní JZD." A já dodneška vzpomínám, když jsem šla na přijímací pohovory a zkoušky do (…) na ten institut, tak jsme dělali z matiky zkoušku, z fyziky zkoušku a pak takový ty politický byly. Si pamatuju, že jsem dostala kult osobnosti, to si pamatuju teda opravdu dobře.

T: To byly ústní zkoušky?

R: To byly přijímací zkoušky z politiky jako všeobecně, jak jsou dneska všeobecný testy, tak tenkrát to bylo vyloženě zaměřený a tenkrát letěl kult osobnosti, Stalin a tak dále. No a ten politickej pracovník, jestli to byl nějakej profesor, já už nevím, kdo to byl tenkrát, ten před sebou měl to moje osobní hodnocení a četl si z něj při tom, jak mě zkoušel. Teď se

na to kouká a říká: „No, čtu tady – otec kovář… kovář.“ Teď se na mě kouk a říká: „No a jak on pracuje?“ A já jsem tak pokrčila rukama a on četl dál: „Pracuje pro okolní JZD, aha, dobrý.“ Takže to úplně takhle prošlo, vyloženě. Kdyby tam napsal „pracuje jako soukromý kovář“, prostě to, to bylo obrovský minus. No tak já jsem se na ten pajdák dostala, na matematiku-fyziku. Náš ročníkový učitel byl můj třídní učitel z gymnázia nebo z jedenáctiletky. Ten mi ještě našeptával: „Prosím tě, kdyby ses nedostala na matematiku-fyziku, tak ne aby sis vzala fyziku-dílny, budeš mít problém s matikou.“ Protože vždycky, když ta fyzika se studuje bez matiky, tak je to s problémama a to jsme potom viděli na těch holkách. No, tak jsem se na to dostala, na ten pedagogickej institut. Tenkrát to období, to bylo v šedesátým třetím, jsem nastupovala, tak to byla doba, kdy bylo hrozně málo učitelů. A oni ty pedagogický fakulty stáhli na tři roky a dělala se státnice – jako dneska bakalářská – a pak byl rok řízené praxe, už na škole, a v tom roce se dělala diplomka a dělala se obhajoba diplomky… Takže jsme měli nižší plat. Já když jsem nastupovala, tak jsem měla asi devět set šedesát korun.

T: Takže vy jste vyučovala už…

R: Už jsem učila, ano. My jsme všichni končili po tom třetím roce, udělali jsme státnice a pak ten rok jsme to měli pod názvem řízená praxe a byli jsme na té škole, ale byli jsme pořád ve spojení s tou fakultou. Jenže tenkrát ten pedagogickej institut v (…) končil, my jsme byli poslední ročník a oni už nás přehodili do (…) na pedagogickou fakultu. No a tak z toho jsme byli taky, vesničani, vytřeštěný, že tady vlastně jsme měli známý profesory a tak dál – a teď jsme najednou… já jsem ještě dokonce tenkrát byla nemocná, a tak jsem státnici z pedagogiky udělala na té fakultě, teď jsem tam nikoho neznala. No a tam jsem ještě dělala diplomku, obhajovala, z fyziky jsem dělala. A tím se to vlastně potom za rok nějak v tom listopadu uzavřelo, udělala teda obhajobu diplomky, státní zkoušky, a promoci už jsem měla v Brně. No, tím se nám za ten rok zase zvýšil plat, já nevím, z těch devíti set na dvanáct set. Ale tak byly zase jiný ceny, to je jasný, takhle na tom byli všichni. Já jsem tu fakultu, nebo ten pedagogickej institut, udělala docela bez problémů a zase jedinej můj problém, kterej mně vždycky vyvstal, tenkrát se totiž ještě ty tři roky dělal marxismus-leninismus a my jsme byli první ročník, kterej z něj nedělal státnice, čiže ze mě takhle spadl kámen ze srdce, já jsem z toho byla nešťastná, já jsem se učila na mezinárodní dělnické hnutí, já jsem se na matiku učila tři dny a na to jsem se učila čtrnáct dní, já jsem to nemohla prostě vůbec vstřebat do hlavy. Ještě si vzpomenu sjezdy, český sjezdy, Sovětskýho svazu, a teď jeden sjezd udělal tohle, odsouhlasil, schválil, ohodnotil. A my jsme vždycky jak nepochopitelně říkali: „Proč my se tohle musíme učit?“ No, bylo to

HISTORICKÉ PRAMENY

V této kapitole publikujeme výběr dobových dokumentů/pramenů, které reprezentují jednak oficiální zdroje (dostupné v archivech), jednak osobní dokumenty, které jsme získali od našich pamětníků (nejde pouze o ty pamětníky, jejichž rozhovory jsou otištěny v této publikaci).

U archivních dokumentů vždy uvádíme název dokumentu a úplnou citaci. U osobních dokumentů uvádíme pouze název dokumentu, přičemž všechny dokumenty jsou důsledně anonymizovány, proto také neuvádíme u osobních dokumentů žádné další identifikační údaje.

Obr. 1 Návrh na okamžité odvolání z funkce ředitele. Fond G 593 KV KSČ JmK, kart. 352. Moravský zemský archiv, Brno.

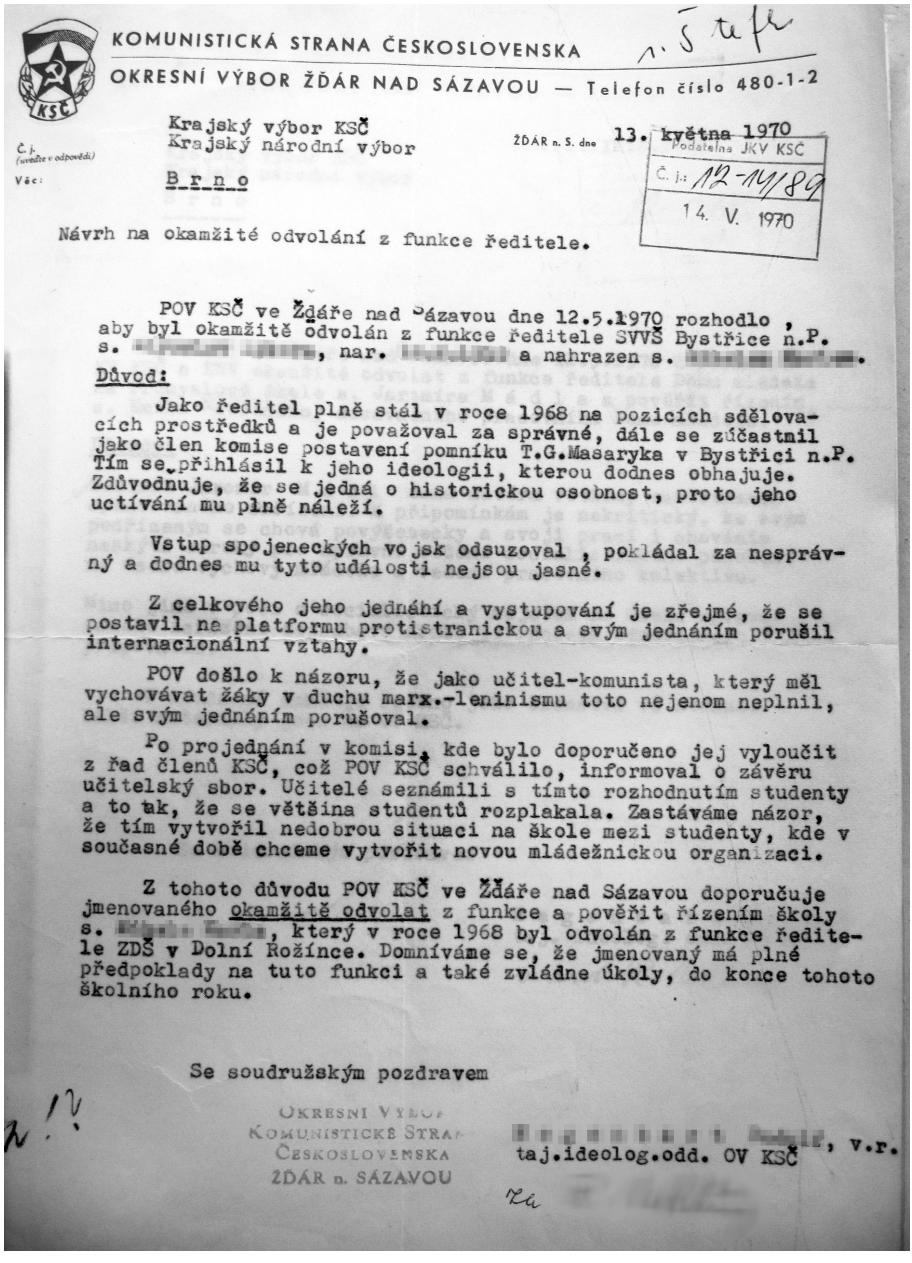

KOMUNISTICKÁ STRANA ČESKOSLOVENSKA

OKRESNÍ VÝBOR ŽĎÁR NAD SÁZAVOU — Telefon číslo 480-1-2

Č.j. (uvádějte v odpovědi)

Věc:

Krajský výbor KSČ
Krajský národní výbor

B r n o

ŽĎÁR n. S. dne 13. května 1970

Podatelna JKV KSČ
Č. j.: 12-1479
14. V. 1970

Návrh na okamžité odvolání z funkce ředitele.

POV KSČ ve Žďáře nad Sázavou dne 12.5.1970 rozhodlo, aby byl okamžitě odvolán z funkce ředitele SVVŠ Bystřice n.P. s. [redacted], nar. [redacted] a nahrazen s. [redacted].

Důvod:

Jako ředitel plně stál v roce 1968 na pozicích sdělovacích prostředků a je považoval za správné, dále se zúčastnil jako člen komise postavení pomníku T.G.Masaryka v Bystřici n.P. Tím se přihlásil k jeho ideologii, kterou dodnes obhajuje. Zdůvodnuje, že se jedná o historickou osobnost, proto jeho uctívání mu plně náleží.

Vstup spojeneckých vojsk odsuzoval, pokládal za nesprávný a dodnes mu tyto události nejsou jasné.

Z celkového jeho jednání a vystupování je zřejmé, že se postavil na platformu protistranickou a svým jednáním porušil internacionální vztahy.

POV došlo k názoru, že jako učitel-komunista, který měl vychovávat žáky v duchu marx.-leninismu toto nejenom neplnil, ale svým jednáním porušoval.

Po projednání v komisi, kde bylo doporučeno jej vyloučit z řad členů KSČ, což POV KSČ schválilo, informoval o závěru učitelský sbor. Učitelé seznámili s tímto rozhodnutím studenty a to tak, že se většina studentů rozplakala. Zastáváme názor, že tím vytvořil nedobrou situaci na škole mezi studenty, kde v současné době chceme vytvořit novou mládežnickou organizaci.

Z tohoto důvodu POV KSČ ve Žďáře nad Sázavou doporučuje jmenovaného okamžitě odvolat z funkce a pověřit řízením školy s. [redacted], který v roce 1968 byl odvolán z funkce ředitele ZDŠ v Dolní Rožínce. Domníváme se, že jmenovaný má plné předpoklady na tuto funkci a také zvládne úkoly, do konce tohoto školního roku.

Se soudružským pozdravem

OKRESNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA ŽĎÁR n. SÁZAVOU

[redacted], v.r.
taj.ideolog.odd. OV KSČ

Obr. 2 Statut Pedagogického ústavu města Brna. Fond R 149 KSČ – MV Brno 1949–1989, Zápisy o schůzích komise školství a kultury, kart. 5. Archiv města Brna, Brno.

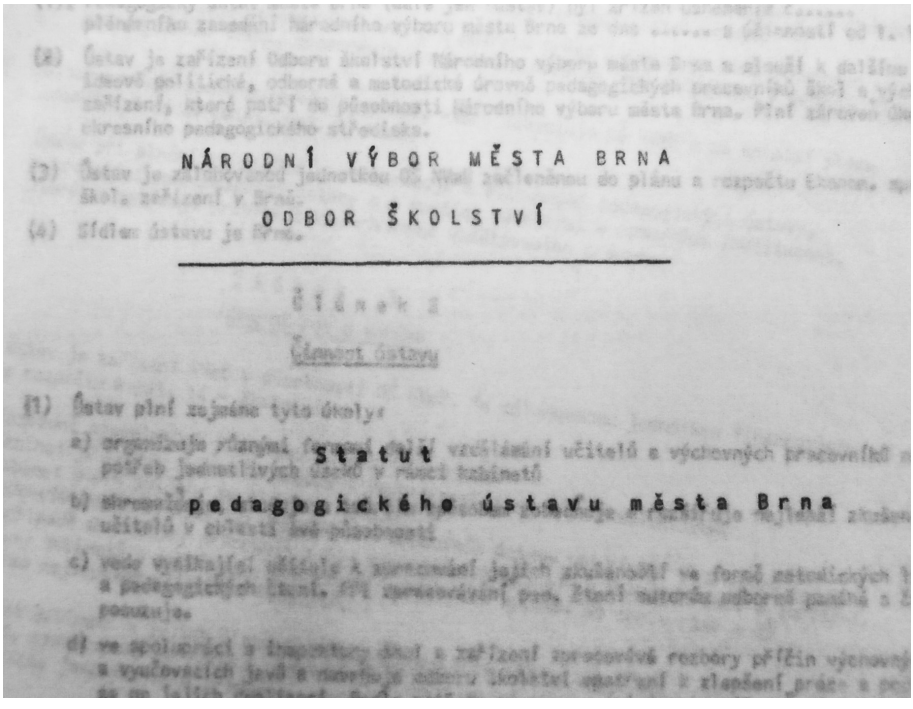

NÁRODNÍ VÝBOR MĚSTA BRNA

ODBOR ŠKOLSTVÍ

Statut

pedagogického ústavu města Brna

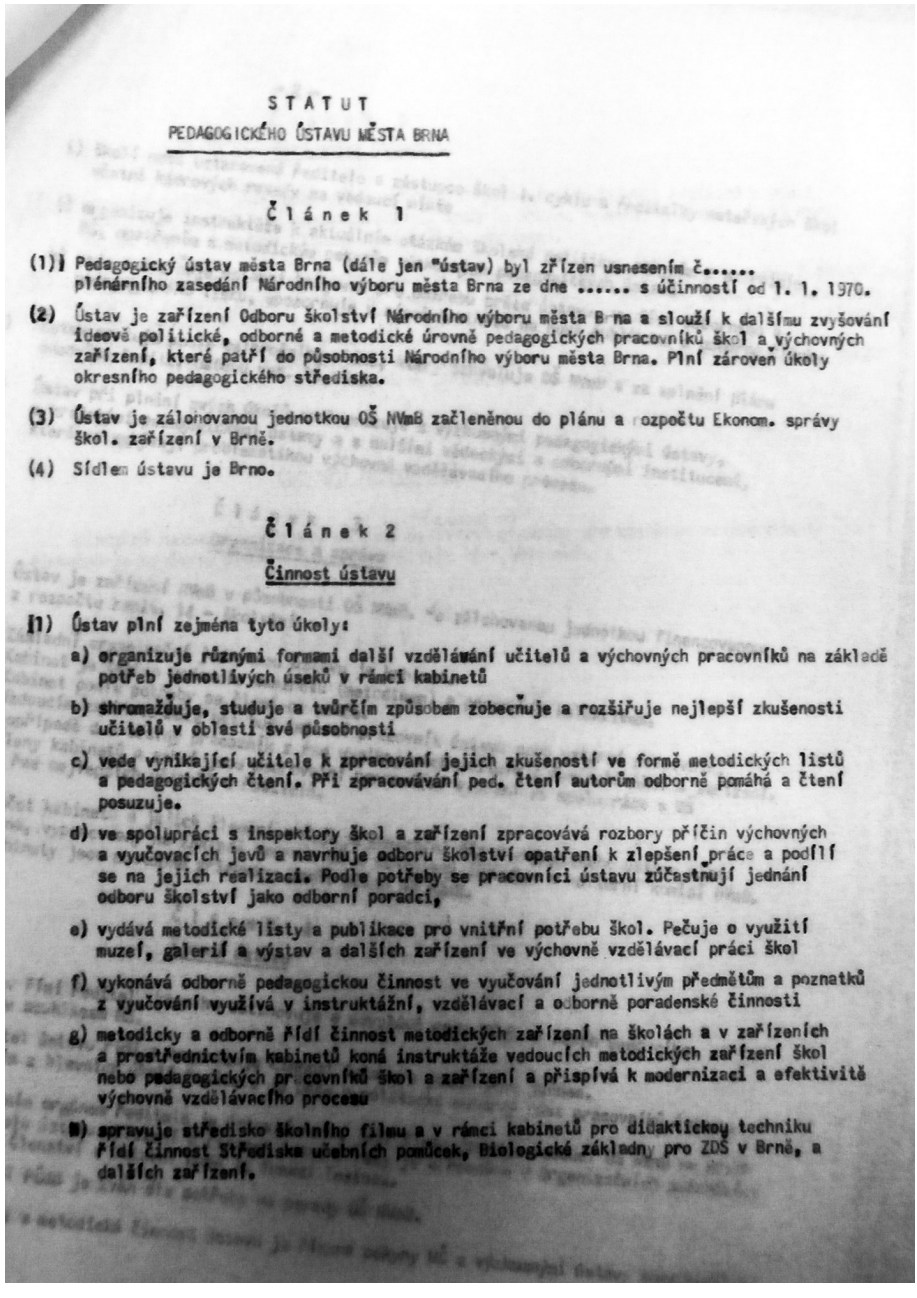

STATUT

PEDAGOGICKÉHO ÚSTAVU MĚSTA BRNA

Článek 1

(1) Pedagogický ústav města Brna (dále jen "ústav) byl zřízen usnesením č..... plénárního zasedání Národního výboru města Brna ze dne ..... s účinností od 1. 1. 1970.

(2) Ústav je zařízení Odboru školství Národního výboru města Brna a slouží k dalšímu zvyšování ideově politické, odborné a metodické úrovně pedagogických pracovníků škol a výchovných zařízení, které patří do působnosti Národního výboru města Brna. Plní zároveň úkoly okresního pedagogického střediska.

(3) Ústav je zálohovanou jednotkou OŠ NVmB začleněnou do plánu a rozpočtu Ekonom. správy škol. zařízení v Brně.

(4) Sídlem ústavu je Brno.

Článek 2

Činnost ústavu

(1) Ústav plní zejména tyto úkoly:

a) organizuje různými formami další vzdělávání učitelů a výchovných pracovníků na základě potřeb jednotlivých úseků v rámci kabinetů

b) shromažďuje, studuje a tvůrčím způsobem zobecňuje a rozšiřuje nejlepší zkušenosti učitelů v oblasti své působnosti

c) vede vynikající učitele k zpracování jejich zkušeností ve formě metodických listů a pedagogických čtení. Při zpracovávání ped. čtení autorům odborně pomáhá a čtení posuzuje.

d) ve spolupráci s inspektory škol a zařízení zpracovává rozbory příčin výchovných a vyučovacích jevů a navrhuje odboru školství opatření k zlepšení práce a podílí se na jejich realizaci. Podle potřeby se pracovníci ústavu zúčastnují jednání odboru školství jako odborní poradci,

e) vydává metodické listy a publikace pro vnitřní potřebu škol. Pečuje o využití muzeí, galerií a výstav a dalších zařízení ve výchovně vzdělávací práci škol

f) vykonává odborně pedagogickou činnost ve vyučování jednotlivým předmětům a poznatků z vyučování využívá v instruktážní, vzdělávací a odborně poradenské činnosti

g) metodicky a odborně řídí činnost metodických zařízení na školách a v zařízeních a prostřednictvím kabinetů koná instruktáže vedoucích metodických zařízení škol nebo pedagogických pracovníků škol a zařízení a přispívá k modernizaci a efektivitě výchovně vzdělávacího procesu

h) spravuje středisko školního filmu a v rámci kabinetů pro didaktickou techniku řídí činnost Střediska učebních pomůcek, Biologické základny pro ZDŠ v Brně, a dalších zařízení.